

Brüssel, 21.12.2016
COM(2016) 816 final

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Ülevaade olukorrast ja võimalikud edasised sammud seoses vastastikkuse põhimõtte kohaldamata jätmisega teatavates kolmandates riikides viisapoliitika valdkonnas (12. aprilli teatise järelmeede)

I. SISSEJUHATUS

Komisjon esitas 12. aprillil 2016 teatise „Ülevaade olukorrast ja võimalikud edasised sammud seoses vastastikkuse põhimõtte kohaldamata jätmisega teatavates kolmandates riikides viisapoliitika valdkonnas“¹. Teatises on märgitud, et komisjoni aktiivsel toetusel on enamik kaheksast kolmanda riigiga seoses teatatud vastastikkuse põhimõtte kohaldamata jätmise juhtumist lahendatud. Kui kolmas riik ei ole kaotanud viisanõuet 12. aprilliks 2016, on komisjon nõukogu 15. märtsi 2001. aasta määruse (EÜ) nr 539/2001 alusel kohustatud võtma vastu delegeeritud õigusakti, millega peatatakse viisavabaduse kohaldamine selle kolmanda riigi kodanike suhtes 12 kuuks. Määruse kohaselt peab komisjon arvesse võtma ka tagajärgi, mida viisavabaduse peatamine tooks kaasa ELi ja selle liikmesriikide välissuhetele. Seetõttu on aprilli teatises rõhutatud ka seda, kui tähtis on Euroopa Parlamendi ja nõukogu täielik osalus vastastikkuse mehhanismi kohaldamises, hinnatud viisavabaduse peatamise erilise poliitilise tundlikkuse kontekstis viisavabaduse peatamise tagajärgi ja peatamise mõju asjaomastele kolmandatele riikidele ning kutsutud Euroopa Parlamenti ja nõukogu tungivalt üles alustama teatises esitatud hinnangu põhjal arutelusid ja võtma seisukoha, milline on kõige asjakohasem viis edasi liikuda.

Juulis 2016 võttis komisjon kokku aprillist juulini tehtud edusammud ja määras kindlaks järgmised sammud, mida tuleks teha täieliku vastastikkuse viisavabaduse saavutamiseks². Komisjon tervitas täieliku vastastikkuse viisavabaduse sisseadmist Bruneiga. Kanada puhul märkis komisjon, et ootab ELi-Kanada tippkohtumist kui võimalust saada kinnitust käegakatsutavatele edusammudele, mis on tehtud Bulgaaria ja Rumeenia kodanike suhtes viisanõude kaotamisel. Samuti märkis komisjon, et Ameerika Ühendriigid ei ole astunud samme viisanõude kaotamiseks Bulgaaria, Horvaatia, Küprose, Poola ja Rumeenia kodanike suhtes. Komisjon kohustus kasutama kõiki võimalusi, et jätkata pürgimist täieliku vastastikkuse viisavabaduse poole Kanada ja Ameerika Ühendriikidega, kooskõlastades tegevust asjaomaste liikmesriikidega, et kiiremini tulemusteni jõuda, ning esitama enne aasta lõppu aruande täiendavate edusammude kohta.

Käesolevas teatises tehakse kokkuvõte alates 2016. aasta juulist tehtud täiendavatest edusammudest läbirääkimistes kahe ülejäänud riigiga. Eelkõige antakse teatises aru Kanadaga saavutatud käegakatsutavatest edusammudest ja Ameerika Ühendriikidega toimuvate arutelude seisust ning määratakse kindlaks järgmised sammud.

II. MIS ON TÄIELIKU VASTASTIKKUSE VIISAVABADUSE SAAVUTAMISES TOIMUNUD PÄRAST APRILLI TEATISE JÄRELMEETME AVALDAMIST

Kanada (teate esitanud riigid: Bulgaaria ja Rumeenia)

Kanada kohta on aprilli teatise järelmeetmes märgitud, et konstruktiivsed arutelud, mida on muu hulgas peetud ka kõrgeimal poliitilisel tasandil, on möödunud kuudel süvenenud, ning Kanada valitsus näitab üles kindlat tahet jätkata ühes ELiga tööd kõigi ELi kodanike jaoks täieliku vastastikkuse viisavabaduse saavutamiseks. Komisjon on jätkas täieliku vastastikkuse viisavabaduse poole pürgimist, kooskõlastades tegevust Bulgaaria ja Rumeeniaga, et kiiremini tulemusteni jõuda, ning ootas ELi-Kanada tippkohtumist kui võimalust saada kinnitust

¹ COM(2016) 221 final, 12. aprill 2016 („aprilli teatis”).

² COM(2016) 481 final, 13. juuli 2016 („aprilli teatise järelmeede”).

käegakatsutavatele edusammudele, mis on tehtud Bulgaaria ja Rumeenia kodanike suhtes viisanõude kaotamisel.

ELi ja Kanada tugevate ja koordineeritud jõupingutuste ning koostöö tulemusel esitas Kanada enne 30. oktoobril 2016 Brüsselis toimunud ELi-Kanada 16. tippkohtumist konkreetse ajakava täieliku vastastikuse viisavabaduse saavutamiseks.

Kanada valitsus on teatanud,³ et kavatseb osaliselt kaotada viisanõude Kanadasse reisivate Rumeenia ja Bulgaaria kodanike suhtes, kes vastavad nõutavatele tingimustele. Alates 1. maist 2017 ei vaja need Rumeenia ja Bulgaaria kodanikud, kellele on möödunud kümnel aastal antud Kanadas ajutine elaniku viisa või kellel on praegu olemas kehtiv USA viisa (välja arvatud sisserändaja viisa), Kanadasse reisimiseks või läbi Kanada reisimiseks ajutist elaniku viisat, vaid neile piisab selleks elektroonilisest reisiloast. Kanada valitsus kavatseb kaotada viisanõude Bulgaaria ja Rumeenia kodanike suhtes 1. detsembril 2017. Kanada kinnitas oma otsust kaotada 2017. aastal viisanõue kõigi Bulgaaria ja Rumeenia kodanike suhtes ELi-Kanada tippkohtumisel tehtud ühisavalduses⁴.

Komisjon tervitab Kanada otsust kaotada alates 1. detsembrist 2017 viisanõue kõigi Kanadasse reisivate Bulgaaria ja Rumeenia kodanike suhtes. Komisjon teeb nüüd mõlema liikmesriigi ja Kanadaga tööd selle nimel, et tagada täieliku vastastikuse viisavabaduse kehtestamine kokkulepitud ajakava raames.

Ameerika Ühendriigid (teate esitanud riigid: Bulgaaria, Horvaatia, Küpros, Poola ja Rumeenia)

Aprilli teatise järelmeetmena avaldatud juulikuu teatises on märgitud, et hoolimata poliitilise ja tehnilise suhtluse süvendamisest, ei ole Ameerika Ühendriikide puhul näha samaväärseid märke edusammudest nagu Kanada puhul. Ameerika Ühendriigid ei ole astunud samme viisanõude kaotamiseks Ameerika Ühendriikidesse reisivate Bulgaaria, Horvaatia, Küprose, Poola ja Rumeenia kodanike suhtes. Seetõttu on komisjon jätkanud täieliku vastastikuse viisavabaduse poole pürgimist kõikidel asjaomastel foorumitel, kooskõlastades tegevust asjaomase viie liikmesriigiga ning kasutades kõiki võimalusi teha kindlaks edasised sammud ja kaaludes kõiki selle eesmärgi saavutamiseks võimalikke valikuid või vajalikke meetmeid.

USA viisavabadusprogrammis osalemise tingimused määratakse kindlaks kongressi õigusaktiga. Programmi rakendab valitsus ja praegu kehtivate õigusnormide kohaselt ei ole tal õigust lubada programmi laiendamist uutele partnerriikidele, välja arvatud juhul, kui need riigid vastavad õigusaktides sätestatud kriteeriumitele.

ELi-USA justiits- ja siseküsimuste kõrgete ametnike kohtumisel 8. septembril 2016 kutsus ELi pool üles kehtestama täieliku vastastikuse viisavabaduse, ent Ameerika Ühendriigid osutasid asjaolule, et nende sisejulgeolekuministeerium keskendub eelkõige USA

³ <http://news.gc.ca/web/article-en.do?nid=1145359>.

⁴ Ühisavalduse punktis 20 on märgitud: „*Me tervitame ja tunnustame suurema liikuvuse väärtust kõigi ELi ja Kanada kodanike jaoks, sealhulgas Euroopa Liidu ja Kanada vahelise viisavaba reisimise kaudu, nagu on ette nähtud ELi ja Kanada strateegilise partnerluse lepingus. Kanada otsus kaotada 2017. aasta lõpus viisanõue kõigi Bulgaaria ja Rumeenia kodanike suhtes aitab veelgi paremini edendada tugevaid kultuuri-, haridus-, perekonna- ja ärisuhteid Kanada ja Euroopa vahel.*“ (<http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/10/30-eu-canada-declaration/>).

viisavabadusprogrammi säilitamisele ja Ameerika Ühendriikide julgeoleku tagamisele. Selleks tegeleb sisejulgeolekuministeerium praegu viisavabadusprogrammi tehtavate, julgeolekut tugevdavate täienduste täieliku rakendamisega. Kongress tegi nende täienduste kohta otsuse 2015. aasta detsembris. Sisejulgeolekuministeerium rõhutas, et programmi rakendamist jälgib tähelepanelikult kongress, kes on mitmel arutelul kritiseerinud seda, kuidas USA valitsus kasutab seadusega ette nähtud viisanõudest loobumise võimalust. Sisejulgeolekuministeerium tunnustas jõupingutusi, mida EL teeb oma välispiiri haldamise tugevdamiseks, ja julgeoleku valdkonnas vastu võetud uusi õigusakte. Samas osutas ta asjaolule, et lähitulevikus ei ole oodata viisanõudega hõlmatud viie liikmesriigi ühinemist viisavabadusprogrammiga. Need liikmesriigid ei täida viisa andmisest keeldumise 3 % määra nõuet, mis on sätestatud USA õiguses, ega vasta seega viisavabadusprogrammi liikmeks saamise tingimustele. Sisejulgeolekuministeerium väitis ühtlasi korduvalt, et viisavabaduse ajutine peatamine Ameerika Ühendriikide kodanike suhtes oleks vastastikuse viisavabaduse saavutamise eesmärki silmas pidades äärmiselt ebasoodne.

Neid seisukohti kinnitati veel kord ELi-USA justiits- ja siseküsimuste ministrite kohtumisel, mis toimus 4.–5. detsembril 2016 Washingtonis. Euroopa Liit omakorda rõhutas taas, kui tähtis on kehtestada Ameerika Ühendriikidega võimalikult kiiresti täielik vastastikune viisavabadus. Seda koostööd otsustati jätkata USA uue valitsusega.

Nagu eelmisel aruandeperioodil, ei ole ka seekord tehtud edusamme viisanõude kaotamiseks Ameerika Ühendriikidesse reisivate Bulgaaria, Horvaatia, Küprose, Poola ja Rumeenia kodanike suhtes. 8. novembril 2016 toimusid USA-s presidendi- ja kongressi valimised. Komisjon alustab viivitamatult uuesti oma jõupingutusi USA uue valitsusega pärast viimase ametisseasumist, et pürgida täieliku vastastikuse viisavabaduse poole, kooskõlastades oma tegevust asjaomase viie liikmesriigiga.

Järgmine ELi-USA justiits- ja siseküsimuste ministrite ja kõrgete ametnike kohtumine, mis toimub eeldatavasti 2017. aasta esimesel poolel, pakub võimaluse leppida USA uue valitsusega kokku järgmised sammud selle eesmärgi saavutamiseks. Võttes arvesse USA Kongressi kesket rolli lahenduse leidmisel, soovitab komisjon edendada täiel määral parlamentaarseid kontakte (seda peaksid tegema nii Euroopa Parlament kui ka liikmesriikide parlamendid).

III. SEISUKOHAD, MIS ON VÕETUD VASTUSEKS APRILLI TEATISELE JA SELLE JÄRELMEETMENA AVALDATUD JUULIKUU TEATISELE

Komisjon esitas ülevaate olukorrast 12. oktoobril 2016 Euroopa Parlamendi kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni koosolekul. Kõnealuse komisjoni esimees võttis kokku oma komisjoni seisukoha, jõudes järeldusele, et Euroopa Komisjon on ELi õiguse alusel kohustatud võtma vastu delegeeritud õigusaktid, millega peatatakse viisavabadus vastastikust viisavabadust mitte kohaldavate kolmandate riikide suhtes, kelle kodanikud on ELi reisides viisanõudest vabastatud. 14. detsembril 2016 toimus selles küsimuses veel üks arvamustevahetus Euroopa Parlamendi täiskogu istungil esitatud suuliselt vastatava küsimuse raames. Enamik arvamust avaldanud parlamendiliikmetest kordas sama seisukohta, ent osutati ka mõjule, mida viisavabaduse peatamine avaldab Atlandi-ülestele suhetele, ja rõhutati, et institutsioonid peaksid tegema koostööd.

Nõukogus seda küsimust ei arutatud (nagu ka eelnenud kolmel kuul).

IV. KOKKUVÕTE

Komisjon tervitab Kanada valitsuse otsust kaotada 2017. aasta detsembriks viisanõue kõigi Bulgaaria ja Rumeenia kodanike suhtes ning teeb nüüd mõlema liikmesriigi ja Kanadaga tööd selle nimel, et tagada täieliku vastastikuse viisavabaduse kehtestamine kokkulepitud ajakava raames. Edusammud, mis on saavutatud aprilli teatises sätestatud edasiste sammude põhjal ning viljakas koostöös Bulgaaria ja Rumeenia valitsuse ning Euroopa Parlamendi liikmetega, näitavad, et märgatavat edu täieliku vastastikuse viisavabaduse kehtestamise suunas on võimalik saavutada järjepideva töö ja korduvate diplomaatiliste kontaktide tulemusel.

Ameerika Ühendriikide puhul märgib komisjon, et nagu eelmisel aruandeperioodil, ei ole Ameerika Ühendriigid (muu hulgas tingituna valimiste ajakavast) möödunud viie kuu jooksul astunud samme, et kaotada viisanõue Ameerika Ühendriikidesse reisivate Bulgaaria, Horvaatia, Küprose, Poola ja Rumeenia kodanike suhtes. Pärast USA uue valitsuse ametisseasumist alustab komisjon viivitamatult uuesti oma jõupingutusi eesmärgiga pürgida täieliku vastastikuse viisavabaduse poole, kooskõlastades tegevust asjaomase viie liikmesriigiga, ja loodab leppida 2017. aasta esimesel poolel kokku järgmised sammud selle eesmärgi saavutamise suunas.

Komisjon jätkab tihedat koostööd nii Euroopa Parlamendi kui ka nõukoguga, et tagada selles olulises küsimuses Euroopa Liidu üksmeel, ning esitab enne 2017. aasta juuniku lõppu aruande uute edusammude kohta.
